

METAEVALUACE NÁSTROJE ITI

Cílem metaevaluace bylo sesbírat a kategorizovat dosavadní evaluace nástroje ITI v Česku a na úrovni EU, případně tematické papers a další analytické materiály (jež jsou součástí zpravidla mezinárodních projektů), kde jsou předmětem vyhodnocení české ITI / české metropolitní oblasti a aglomerace. **Předmětem této evaluace je shrnout zjištění a doporučení, reflektovat zapracování doporučení evaluací / analýz a vytvořit syntetizující zjištění a doporučení pro implementaci 2021-2027 a přípravu programového období 2028+.**

Pro účely této evaluace byly analyzovány relevantní evaluace realizované v letech 2018-2025 vztažené k implementaci integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020. Níže uvedená doporučení jsou přejata z evaluací a analýz, aniž by byla upravována či komentována. Byla převzata taková doporučení, která jsou nadčasová, tj. mají stále relevanci pro implementaci současných nebo budoucích integrovaných nástrojů a pro nastavení optimálních podmínek pro posílení metropolitní agendy do prostředí rozvojových politik.

Doporučení byla roztríděna podle subjektů implementace Kohezní politiky na evropskou (EU), národní (MMR-NOK a řídicí orgány) a metropolitní (nositelé ITI).

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

EVROPSKÁ KOMISE (EK):

1. **Flexibilnější pravidla financování a programování integrovaných nástrojů:** Při přípravě období 2028+ mít na paměti jak potřebu tematické koncentrace, tak územní relevanci, a **upřednostnit priority stanovené „zdola“ (bottom-up) (12)**. Přístup zdola by prokázal plnou přidanou hodnotu, pokud by nebyla omezena tematická šíře programů (11). Zachovat také víceleté financování (delší období čerpání oproti krátkým národním výzvám) pro umožnění časově náročnějších integrovaných projektů (12).
2. **Podpora integrovaného územního přístupu v rámci politiky EU:** Nadále podporovat integrované územní nástroje (ITI, případně CLLD) z důvodů: (a) širšího zapojení stakeholderů, (b) účinnějšího územního zacílení prostředků, (c) posílení víceúrovňové správy a (d) integrace multisektorových přístupů (12). (Tímto doporučením EU přispěje k zachování územní dimenze v politice soudržnosti i po roce 2027.)

Poznámka: přestože doporučení vyplývají z implementace integrovaných nástrojů v legislativním období EU 2014-2020 a v současné době (2026) jsou již návrhy nových nařízení pro období 2028+, výše uvedená doporučení mají stále relevanci: integrované nástroje jsou zpodstaty multisektorové, zapojující více stakeholderů a více úrovní správy. Také v kontextu připravovaného Národního a regionálního partnerského plánu je třeba, aby integrované městské územní strategie byly zapojeny jak do územní kapitoly NRPP, tak i horizontálně do více sektorově vystavených kapitol.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

NÁRODNÍ ÚROVEŇ (MMR-ORP, MMR-NOK):

1. **Zjednodušení implementačních struktur:** Být otevřena zjednodušení systému implementace integrovaných nástrojů – například umožnit lepší propojení financování z více fondů v rámci jednoho programu či omezení počtu zapojených řídicích orgánů (apel na „1 ŘO“ jako jednodušší model) (12). (Cílem je snížit administrativní složitost, která v současnosti některé příjemce odrazuje.)
2. **Harmonizace metodik a zjednodušení administrativy:** Sjednotit metodické prostředí pro ITI napříč operačními programy – **jednotné metodické pokyny a přístupy všech zapojených ŘO** (4). Zjednodušovat a zrychlovat procesy (např. schvalování změn projektů, vydávání vyjádření ŘV) (4). Vyjednat s EK flexibilnější podmínky pro čerpání prostředků na komplexní projekty v integrovaných nástrojích (4). Snížit administrativní zátěž pro nositele i žadatele (5). Na národní úrovni změnit přístup k uznatelným nákladům: místo vypisování všech uznatelných položek vymezit pouze náklady neuznatelné, ostatní automaticky považovat za uznatelné (4). Na úrovni jednotné metodiky také vytvořit podmínky pro synergické výzvy a projekty napříč programy (4).
3. **Koordinace a komunikace při přípravě a realizaci integrovaných nástrojů:** Provést časovou optimalizaci přípravy nové metodiky (MPIN) pro období 2028+ – zajistit včasné vymezení území MOA, koordinaci nositelů, zapojení MMR-ORP i budoucích ŘO, aby metodika byla připravena přesně a včas (2). Udržet vysoký standard komunikace se všemi aktéry procesu; v případě potřeby posílit personální kapacity MMR-ORP (2). Diskutovat s nositeli a ŘO o případné reformě Národní stálé konference (NSK) (2). Zapojit zástupce integrovaných nástrojů (nositele ITI/IPRÚ) do platform pro **přípravu nového programového období 2028+** – zajistit, aby při vyjednávání programů byly zohledněny zkušenosti z území (6). Dále je vhodné **budovat prostředí důvěry a zvyšovat sociální a lidský kapitál** v metropolitních oblastech (4).

4. **Zakotvení metropolitní dimenze v národních strategiích a politikách:** Využít mimořádnou příležitost období 2021-2027 (podpora metropolitní spolupráce z EU) k **posílení metropolitních oblastí v kontextu správy a plánování území** v českých metropolitních a městských regionech (10). Koordinovat národní regionální politiku s politikou územního plánování tak, aby metropolitní oblasti získaly pevné místo v národní regionální a územní politice (10). Zajistit, aby nová koncepce národní městské politiky reflektovala zkušenosti z metropolitní spolupráce 2014-2020 a promítla je do svých priorit - místní aktéři tak budou motivováni tyto zkušenosti využít v praxi (10). Usilovat o **začlenění metropolitní agendy** napříč resorty na národní úrovni i na úrovni metropolitních oblastí (v agendách krajů, obcí a jejich orgánů) (10). Národní operační programy by měly více zohledňovat specifickou roli měst a metropolitních regionů a reagovat na jejich potřeby (města vnímají, že tomu tak nyní není) (13). Nadále rozvíjet zavedené integrované nástroje ITI a CLLD i v dalším období (13). Zajistit jasnější koordinaci a synergie mezi strategickým plánováním a územním plánováním, aby realizace rozvojových projektů (včetně EU projektů) byla plynulejší (13).
5. **Institucionální rámec pro metropolitní spolupráci:** Nastavit vhodný právní a organizační rámec v národní legislativě pro metropolitní spolupráci **řízenou zdola** - umožnit dobrovolné zapojení obcí do metropolitní oblasti s jasně definovanými společnými cíli, a zároveň stanovit závazné prvky k naplňování těchto cílů (10). Legislativní úprava metropolitní institucionalizace by měla zahrnovat dva pilíře: **Metropolitní unii obcí** jako legitimní politický orgán zastupující metropolitní celek a **regionální rozvojovou agenturu** jako výkonnou organizaci poskytující odbornou a administrativní podporu* (10). Provést reformu systému místní správy ke snížení extrémní roztržitosti obcí a k institucionalizaci metropolitní správy (13). Přímé zastoupení zástupců metropolitních oblastí v orgánech pro koordinaci nástrojů Kohezní politiky (např. ITI) (10).

* V kontextu stažené novely zákona 248/2000 z roku 2004 se užívají termíny “metropolitní svazek” (namísto “metropolitní unie obcí”) a “kancelář svazku” (namísto “rozvojové agentury”).

6. **Financování metropolitního rozvoje nad rámec fondů EU:** Posilovat územní dimenzi i přenosem rozdělování prostředků **mimo fondy EU** - uvažovat o decentralizaci části národních zdrojů financování na regionální/metropolitní úroveň (6). Národní podpora metropolitních oblastí musí jít **nad rámec cílů Kohezní politiky EU** - je nutné definovat, schvalovat a financovat metropolitní rozvojové cíle také z národních (případně krajských či místních) zdrojů (10). Vláda ČR by měla prozkoumat cesty ke zlepšení plánování a rozvoje metropolitních území **mimo rámec ITI** a bez přímé závislosti na pobídkách EU (10). Za účelem spolufinancování metropolitní spolupráce na národní i místní úrovni lze zvážit zřízení **společného metropolitního fondu či rozpočtu** pro metropolitní oblast (10).

NÁRODNÍ ÚROVEŇ - ŘÍDICÍ ORGÁNY (ŘO):

1. **Spolupráce ŘO s nositeli ITI a zacílení na územní potřeby:** Prohloubit spolupráci s nositeli ITI v jednotlivých operačních programech - např. **OPD: spolupráce Ministerstva dopravy s nositeli ITI na zvýšení povědomí o výhodách veřejné dopravy** (1); **IROP: spolupráce ŘO IROP s nositeli ITI na vyhodnocování územních dopadů projektů** (3). Včas komunikovat s nositeli výši alokovaných prostředků pro implementaci jejich integrovaného nástroje a společně nastavit metodiku výpočtu alokace ITI (6). Nastavovat alokace integrovaných nástrojů na základě **reálných potřeb území** (nikoli jen dle předem daných klíčů) (7) (doporučení z evaluace OPŽP, využitelné i pro další OP). Ve spolupráci s nositeli vybírat vhodná opatření a témata do výzev tak, aby věcné zaměření výzev v OP odpovídalo skutečným potřebám území (např. zahrnout opatření pro zeleň ve městech) (7). **OPZ:** podporovat vytváření lokálně zaměřených programových rámců (větší přizpůsobení výzev místním specifikům) (8). Celkově by operační programy měly lépe reflektovat specifickou roli a potřeby městských/metropolitních oblastí (13).

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

2. **Zjednodušení procesů a snížení administrativy:** Nevyžadovat schvalování změn projektů Řídicím výborem ITI/IPRÚ – stačí, aby ŘV bral žádosti o změnu na vědomí (4). Zamezit **duplicitnímu podávání projektů** – požadovat od žadatele čestné prohlášení, že nepodal (ani nepodá) jiný projekt se shodnými aktivitami, dokud probíhá hodnocení předchozí žádosti (4). Řídicí orgány by měly zvážit svůj přístup k čerpání: zda je přednější rychlost vyčerpání prostředků, nebo co největší komplexnost podpořených aktivit – tlak na rychlé čerpání u integrovaných projektů se ukazuje spíše kontraproduktivní (4). Celkově je formulován apel na **zjednodušení celého systému** implementace (např. sjednocení pod jednoho ŘO) pro integrované nástroje (12) a na snížení regulační a administrativní složitosti, která odrazuje některé potenciální příjemce (12).
3. **Respektování integrovaného a místního přístupu v OP:** Nezavádět ze strany ŘO nová dodatečná opatření na „zvýšení integrovanosti“ projektů – spoléhat na to, že s rostoucí spoluprací aktérů uvnitř území a zráním integrovaných nástrojů dochází přirozeně k většímu množství integrovaných řešení (4). Poskytovat větší **flexibilitu při rozdělování prostředků** tak, aby bylo možné lépe adresovat konkrétní regionální potřeby (zmírnění rozporu mezi potřebami území a předem danými tematickými mantinely programů) (4). Nadále využívat integrované územní nástroje – pokračovat v podpoře ITI (a CLLD) vzhledem k jejich přínosům pro zapojení místních partnerů, efektivnější cílení investic a víceúrovňovou koordinaci (12). Pro zlepšení skutečné integrovanosti projektů se rovněž doporučuje větší zapojení odborníků při přípravě strategií, rozšíření okruhu podporovaných aktivit, adekvátní alokace a vhodné nastavení parametrů výzev – tak, aby integrované projekty byly lépe realizovatelné (7).

Tato doporučení mají zajistit, že operační programy a jejich řídicí orgány budou více otevřené principu „zdola nahoru“ a potřebám konkrétních území.

NOSITELÉ ITI:

1. **Vícezdrojové financování integrovaných strategií:** Tvorbu integrovaných strategií pro období 2028+ **nenavazovat pouze na fondy EU**, ale i na další finanční možnosti - národní či regionální dotační tituly, rozpočty krajů, měst a dalších aktérů v území (4). **Integrované strategie neomezovat jen na operační programy** - upravit proces vzniku strategií tak, aby mnohem více kombinovaly všechny dostupné zdroje (EU, národní, krajské, místní, soukromé), což je dlouhodobý ideál nutný pro skutečnou spolupráci napříč hranicemi měst a krajů (4).
2. **Tematické zaměření projektů a kvalita žádosti:** Zaměřit integrované nástroje na **typy projektů, které nejvíce profitují z integrovaného přístupu** - např. na sebe navazující dopravní infrastrukturu ve více lokalitách; komplexní sociální projekty kombinující podporu cílových skupin s doprovodnými investicemi; projekty umožňující spolupráci většího počtu aktérů (např. mezi více městy, mezi univerzitami a firmami, mezi podniky a sociálními službami apod.) (4). Do budoucna rozšířit integrovaná řešení i na **další tematické oblasti s vysokým potenciálem**, dosud málo využívané: společné projekty výzkumu a inovací (např. kombinace intervencí OP VVV a OP PIK); rozvoj veřejných prostranství a městské zeleně (IROP, OPŽP, OPD); chytrá řešení pro klima a vodu v území (OPŽP + IROP); kultura a cestovní ruch (IROP + navazující podnikatelské aktivity OP PIK); digitalizace veřejného sektoru i podniků (IROP + OP PIK) (4).
3. **Mechanismy spolupráce v metropolitní oblasti/aglomeraci:** Pokračovat ve využívání pracovních skupin ITI jako osvědčeného nástroje koordinace žadatelů - tyto skupiny jsou vnímány velmi pozitivně, pomáhají žadatelům vhodně upravit projektové záměry ještě před jejich podáním (9). Zachovat přitom **flexibilní složení pracovních skupin** podle aktuálně podávaných projektových záměrů (8). Dlouhodobě podporovat **spolupráci různých subjektů v aglomeraci i mimo rámec konkrétních výzev** - vytvořená „infrastruktura“ kontaktů a partnerství se později kvalitativně zhodnotí při přípravě integrovaných projektů a strategií (např. i

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

mimo oficiální nástroje, v rámci jiných partnerství typu pakty zaměstnanosti apod.) (8). Srozumitelně vymezit **kompetence jednotlivých aktérů** (členů řídicích výborů, pracovních skupin, nositelů apod.) a dohlížet na jejich dodržování; zároveň zajistit adekvátní finanční ohodnocení těchto rolí v souladu s jejich zodpovědností (8). Zřízení **společné kanceláře ITI** pro vyjednávání s ministerstvy a sjednocení metodických postupů by mohlo rovněž posílit postavení nositelů při obhajobě jejich zájmů. (6).

4. **Metropolitní agenda v místní správě:** Začleňovat **metropolitní témata do dalších místních a regionálních politik** – na úrovni obcí a krajů integrovat metropolitní agendu do příbuzných agend a využívat ji k propagaci výhod metropolitní spolupráce (10). Vyvinout úsilí k překonání současného stavu a posunout metropolitní spolupráci směrem k **dlouhodobému společnému plánování a realizaci metropolitních cílů**, nezávisle na tom, zda zrovna čerpají podporu z EU (10).
4. **Společné vystupování metropolitních regionů navenek:** Využít **společný postup měst a metropolitních regionů vůči vládě ČR** – metropolitní oblasti by měly při vyjednávání národních podmínek spojit síly a prezentovat své priority jednotně (13). Stejně tak se doporučuje koordinovaný přístup metropolitních regionů **vůči Evropské komisi** (např. v rámci širších mezinárodních platforem a networkingu) (13).

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

POUŽITÉ PODKLADY

- (1) Hodnocení vlivu Operačního programu Doprava 2014 - 2020 na rozvoj vybraných aglomerací, 2022-2023 (Naviga, CDV, Integra Consulting), <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluace/knihovna-evaluaci/hodnoceni-vlivu-operacniho-programu-doprava-2014-2>
- (2) Procesní evaluace implementace integrovaných urbánních nástrojů, 2019 (Univerzita Pardubice), <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluace/knihovna-evaluaci/procesni-evaluace-implementace-integrovanych-urban>
- (3) Hodnocení regionálního rozložení investic do vzdělávací infrastruktury Integrovaného regionálního operačního programu 2014-2020, 2024 (PřF UK, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Centrum pro výzkum měst a regionů (CVMR)), <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluace/evaluace-21-27/zprava-z-hodnoceni>
- (4) Evaluace integrovaných nástrojů v IROP, 2021 (Evaluation Advisory CE s.r.o), <https://irop.gov.cz/cs/ostatni/doporucene/evaluace-irop/evaluace-irop-2014-2020/vystupy-evaluace-2021>
- (5) Mid term evaluace nositelů ITI/IPRÚ, 2019 (SharePointové úložiště SO MOA)
- (6) Výsledková evaluace přínosů evropských fondů na regionální úrovni, 2023 (Ernst & Young), <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluace/knihovna-evaluaci/vysledkova-evaluace-prinosu-evropskych-fondu-na-re>
- (7) Vyhodnocení integrovaných nástrojů územní dimenze (ITI/CLLD), 2019 (Oddělení monitoringu a evaluací fondů EU Odbor fondů EU Ministerstvo životního prostředí), <https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluace/knihovna-evaluaci/vyhodnoceni-integrovanych-nastroju-uzemni-dimenze>

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

- (8) Vyhodnocení fungování a přínosu tematických pracovních skupin ITI/IPRÚ navázaných na výzvy OPZ, 2020 (Inboox CZ, s.r.o.), [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluace/knihovna-evaluaci/hodnoceni-nastaveni-a-vysledku-integrovaných-n-\(2\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluace/knihovna-evaluaci/hodnoceni-nastaveni-a-vysledku-integrovaných-n-(2))
- (9) Vyhodnocení šetření mezi žadateli o podporu projektů v rámci integrovaných nástrojů ITI/IPRÚ, 2019 (Oddělení evaluací (802), Sekce evropských fondů, Ministerstvo práce a sociálních věcí), <https://msiu.mssf.cz/Document.aspx?docID=VU1TUHJpbG9oeUV2YWw7MTQ2ODIyMjIzNztQcmIsb2hhRE1TOOZhbnHNI>
- (10) ESPON METRO | Úloha a budoucí perspektivy politiky soudržnosti v plánování metropolitních oblastí a měst, 2021 (ESPON EGTC), <https://archive.espon.eu/metro>
- (11) Integrated territorial development: new instruments - new results?, 2018, (IQ Net Martin Ferry, Stefan Kah and John Bachtler) <https://pureportal.strath.ac.uk/en/publications/integrated-territorial-development-new-instruments-new-results/>
- (12) Ex post evaluation of the European Regional Development Fund (ERDF) and the Cohesion Fund for the programming period 2014-2020, 2025 (Konsorcium zpracovatelů), https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/evaluations/ec/2014-2020_en
- (13) URDICO - Urban Dimension of Cohesion Policy and other EU Programmes, 2025 (Inboox CZ, s.r.o.), <https://www.espon.eu/projects/urdico-urban-dimension-cohesion-policy-and-other-eu-programmes>

